

Pomogács Péter¹

Az MI5 a második világháború alatt

The MI5 During World War II

Az MI5 a második világháború során sebezhetőnek bizonyult a szovjet hírszerzéssel szemben, mivel figyelmét elsősorban a Harmadik Birodalommal vívott háború kötötte le. A háború során több szovjet kém is beépült a brit biztonsági szolgálat kötelékébe, akik közül a leghíresebbeket ma cambridge-i ötökként ismerjük. Az MI5 kettős ügynökeinek hálózata fedett műveletek sorával sikeresen dezinformálta a német hírszerzést, így hozzásegítve Nagy-Britanniát a győzelemhez. A kettősügynök-rendszer a németekkel szemben hatékonynak bizonyult ugyan, de a hidegháború kezdetekor az MI5-ba beépült szovjet ügynökök lebukása és disszidálása ráébresztette a brit titkosszolgálatokat, hogy az orosz hírszerzés már jóval azelőtt kiterjedt hálózatot hozott létre Nagy-Britanniában, hogy a Szovjetunió szövetségesből ellenséggé vált volna a második világháborút követően.

Kulcsszavak: MI5, második világháború, cambridge-i ötök, kémelhárítás, kettős ügynök

MI5 proved to be vulnerable to Soviet intelligence during World War II, as its focus was primarily on the war with the Third Reich. During the war, a number of Soviet spies infiltrated the British Security Service, the most famous of whom are now known as the Cambridge Five. The MI5's network of double agents successfully misinformed German intelligence through a series of covert operations, helping Britain to victory. The Double-Cross System proved effective against the Germans, but the detection and defection of Soviet agents infiltrating MI5 at the start of the Cold War made British intelligence services realise that Russian intelligence had established an extensive network in Britain long before the Soviet Union turned into its enemy after World War II.

Keywords: MI5, World War II, Cambridge Five, counterintelligence, double agent

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar Hadtudományi Doktori Iskola, e-mail: pomogacs.peter@gmail.com

Bevezetés

Amikor Nagy-Britannia 1939. szeptember 3-án hadat üzent Németországnak, a britek a legjobb esetben is csak félig voltak felkészülve a hadakozásra. A brit hadügyminisztérium igen keveset tudott csak Németország hadászati terveiről, legfőképpen azért, mert az elmúlt egy évben téves hírszerzési jelentésekkel vezette félre a Harmadik Birodalom katonai hírszerző és elhárító szervezete, az Abwehr. A háború első nyolc hónapja nyugaton a „furcsa háború” időszaka volt: bombák helyett röplapokat dobtak csak le a britek. Egészen addig, amíg Winston Churchill nem váltotta Neville Chamberlaint a miniszterelnöki székben 1940 májusában, egyetlen brit bombát sem dobtak német területre, a háború jóformán csak a tengeren zajlott. A titkoszolgálatok háborúja azonban azonnal megkezdődött. Az MI5, más néven Security Service döntő szerepet játszott a második világháborúban. A háború során az MI5 volt felelős a kémelhárításért, és védte Nagy-Britanniát az ellenséges ügynököktől, kémtevékenységtől, szabotáztól. Az MI5 figyelte meg és vizsgálta ki mind az ellenséges kémeket, mind a feltételezett árulókat és kettős ügynököket, együttműködve más hírszerző ügynökségekkel.

Szovjet beszivárgás

1939. szeptember 4-én, egy nappal a brit hadüzenet átadása után, egy távirat érkezett Alexander Cadogannak, a brit külügyminisztérium államtitkárának. A táviratban Victor Mallet, a washingtoni brit nagykövet azt állította, két szovjeteknek dolgozó ügynök is tevékenykedik Londonban. Ezeket az információkat egy Valter Germanovics Krivickij nevű szovjet titkosügynök szivárogtatta ki Washingtonnak, aki szakított az orosz titkosszolgálattal, és az USA-ba menekült. Az egyik ügynök a brit külügyminisztérium kommunikációs részlegén dolgozó John King százados volt, aki Krivickij szerint minden birtokába jutó információt közvetített Moszkvába. A másik ügynök repülőket vásárolt a spanyol polgárháború alatt a kommunistáknak, de az ő kilétét Krivickij titokban tartotta. Úgy gondolták, azért, mert személyesen ismerte és kedvelte ezt a személyt. King után azonban azonnal megindították a nyomozást, amelyet Jasper Harker és a brit hírszerző szolgálat, az SIS² kémelhárító részlegének a feje, Valentine Vivian ezredes vezetett. Kezdetben nem volt biztos, hogy elegendő bizonyítékot tudnak találni King ellen, ezért Harker és Vivian úgynevezett „*harmad-fokú vizsgálatnak*” vetették alá őt, amely lényegében azt jelenti, hogy pszichológiai nyomást gyakorolnak a gyanúsítottára, de fizikai erőszakot nem alkalmaznak rajta.³ Mivel King nem tudta, milyen kevés bizonyíték van ellene, megtört a kihallgatás során, bevallotta a kémkedést, így tíz év börtönbüntetésre ítélték.⁴ A nyomozók gyanították, hogy más kémek is lehetnek King részlegén, ezért a brit külügyminiszter, Lord

² Secret Intelligence Service.

³ ANDREW 2009: 193.

⁴ John Herbert KING, alias 'MAG' szócikk. National Archives, lásd: <https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C11050136>

Halifax úgy döntött, inkább minden embert elbocsát vagy áthelyeztet onnan, és új embereket vesz fel helyettük.⁵

Krivickij ezen információja tehát 100%-osan pontosnak bizonyult, azonban a másik ügynököt nem kapták el. A brit titkosszolgálat ugyan tudott olyan személyről, aki repülőket vett a spanyol baloldalnak, de az ő személyleírása nem egyezett a férfiéval, akiről Krivickij beszélt. Harker személyesen is akart vele találkozni, ezért Krivickijt Londonba invitálták, aki attól félt, csapdába csalják, mivel egy társát korábban szovjet ügynökök hasonló módon gyilkolták meg. Attól is félt, hogy esetleg maguk a britek ölik meg őt. Harker és Vivian biztosították, hogy nem kell majd nyilvánosság előtt tanúskodnia, és bizalmasan kezelik a tőle kapott információkat. Ezután Krivickij beszélni kezdett a Nagy-Britanniában működő szovjet kémhálózatról, a módszereikről és a befolyásukról. Sokat tudott, mivel ő maga is az NKVD-nak, az orosz Belügyi Népbiztosságnak dolgozott 1937-es disszidálásáig, illetve a nyugat-európai orosz titkosszolgálat akcióiban is részt vett.⁶ Egy hónapos londoni tartózkodása során több mint 70 ügynökről tett említést, akik közül a legtöbbről nem volt tudomása az MI5-nak.⁷ Mivel 1937-ben elmenekült, az 1939-es kihallgatása idején zajló kémakciókról már nem tudott beszámolni, és az információk többsége idejétmúlt volt, vagy nem volt elég részletes ahhoz, hogy beazonosíthassák az ellenséges ügynököket. Krivickij félelme jogos lehetett, mivel 1941. február 10-én holtan találták, korábban vásárolt pisztolyával végzett magával. Valószínűleg szovjet ügynökök megfenyegették, hogy ha nem lesz öngyilkos, akkor a családját megölik, így inkább önmagát vetett véget életének, ezzel megmentve feleségét és fiát.⁸

A titokzatos ügynökről, aki a repülőket vásárolta, szintén nem tudott semmi érdemlegeset mondani. Beszámolt azonban egy angol származású ügynökről, aki a német és az orosz titkosszolgálatokkal is kapcsolatban állt a harmincas években. Ez az ügynök Jack Hooper volt, akit ebben az időpontban épp az MI5 alkalmazott. Vivian kihallgatta Hoopert, aki olyan magyarázatot adott, amelyet a nyomozók kielégítőnek találtak, így nem folytatták a nyomozást ellene. Később kiderült, hogy Hooper ténylegesen dolgozott a szovjet és a német titkosszolgálatnak, mielőtt az MI5 felvette volna.

Krivickij beszámolója azért volt értékes, mert felfedte, hogy nagyon is széles körű a szovjet kémhálózat Nagy-Britanniában. Az MI5-nak nem volt elegendő forrása az orosz kémtevékenység felderítésére, ugyanis a háború alatt minden erejüket lekötötte a német kémek utáni nyomozás. A brit földön történő szovjet kémtevékenységgel és annak elhárításával a háború kitörésekor mindössze egyetlen ügynök foglalkozott az MI5-nál. Krivickij beszámolóját követően viszont egyértelművé vált, hogy további nyomozókra van szükség. Az újonnan felvett ügynökök között volt Anthony Blunt, aki 1940 júniusától dolgozott az MI5-nak, és maga is a szovjeteknek kémkedett a híres „cambridge-i ötök” tagjaként.⁹ Bluntot kezdetben nem akarták felvenni

⁵ ANDREW 2009: 194.

⁶ KRIVICKIJ 2003: 348.

⁷ ANDREW 2009: 193.

⁸ KRIVICKIJ 2003: 417.

⁹ PIERCE-ADAMS 2009.

a MI5-hoz a kommunizmus iránti érdeklődése miatt, de miután egy barátja a cambridge-i egyetemről beprotezsálta őt, állást ajánlottak neki. Valószínűleg ő szervezte be az MI5 soraiba a szintén szovjeteknek kémkedő Guy Burgesst mint szabadúszó hírszerzőt.¹⁰ Blunt igyekezett meggyőzni főnökeit, hogy tisztviselőként alkalmazták őt, de ezt elutasították Burgess nyíltan vállalt homoszexualitása miatt,¹¹ ami ekkor még tiltott volt Nagy-Britanniában. Mint utóbb kiderült, helyesen cselekedtek, mivel Burgess így nem fért hozzá minősített információkhoz.

Blunt viszont kisebb-nagyobb megszakításokkal ugyan, de kapcsolatban állt a szovjet titkosszolgálattal, és információt szivároztatott ki nekik. Az orosz összekötő úgy nyilatkozott róla, mint lelkiismeretes és elszánt ügynökről, aki igyekszik mindig pontosan teljesíteni a feladatot. Blunt 1941 és 1945 között 1771 (!) dokumentumot adott át a KGB-nek. Moszkvában viszont voltak titkosszolgálati vezetők, akik kettős ügynököket véltek felfedezni a cambridge-i ötökben, mert nem sikerült egy Szovjetunióban nyomozó brit ügynököt sem lebuktatniuk. A szovjetek nem gondoltak arra, hogy ennek oka egyszerűen az, hogy ez időben egy ügynök sem kémkedett utánuk. A németek 1941. június 22-ei, Szovjetunió elleni támadása után a britek nem tartották elsődlegesnek, hogy az immár szövetségesükké vált szovjetek után kémkedjenek.¹²

Sikerrel épültek be azonban angol ügynökök a CPGB-be,¹³ Nagy-Britannia Kommunista Pártjába. A háború kezdeti szakaszában csatlakozott a CPGB-hez egy Norman Himsworth nevű újságíró. Himsworth a párt egyik szervezetét vezető Alan Bushnak lett a titkára, ugyanakkor kémkedett is az MI5 számára, leginkább a brit fegyveres erőkben fellelt kommunista befolyásról szerzett információkat.¹⁴ Azonban a kommunista pártnak is volt embere az MI5-nél, aki lebukatta Himsworthöt. Egy rövid nyomozás során kiderült, hogy az újságírót egy MI5-nak dolgozó 23 éves titkárnő buktatta le, aki szimpatizált a kommunistákkal.¹⁵

Az MI5 ugyan képtelen volt lebuktatni olyan fontos szovjet kémeket, mint Blunt, de azért számos sikeres akciót bonyolítottak le szovjet kémek ellen. Sikerként könyvelhették el az Oliver Green elleni akciót, akinek a lakását átkutatták, és minősített információkat tartalmazó dokumentumokat találtak nála.¹⁶ Az ügynökök döbbenettel hallgatták, hogy Green szerint egy szovjet kém dolgozik az MI5-ban – elképzelhető, hogy Bluntról hallott Green, de mivel nem tudott semmi érdemi információt közölni róla, lebuktatni sem tudta. Kikérdezték Greent az alá beosztott ügynökökről is, róluk azonban semmit nem volt hajlandó közölni, és tagadta, hogy kapcsolatban áll más ügynökökkel. Elengedése után a kommunista párt elnökének utasítására meglátogatta Robert Robsont, a párt felügyelőbizottságának vezetőjét és egyben biztonsági főnökét, akinek viszont bedrótozták az irodáját, így amikor vele beszélt, tudtán

¹⁰ PINCHER 1982: 117.

¹¹ ANDREW 2009: 196

¹² ANDREW 2009: 199.

¹³ Communist Party of Great Britain.

¹⁴ ANDREW 2009: 199.

¹⁵ ANDREW 2009: 200.

¹⁶ *Oliver Charles GREEN, alias Tommy SUMMERS* szócikk. National Archives, lásd: <https://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C11270971>

kívül elárulta az MI5-nak is azokat az ügynököket, akikkel együtt dolgozott. Az MI5 Green hanganyagát felhasználva eljárást indított e személyek ellen.¹⁷

Az MI5 egyik legnagyobb sikere a második világháború alatt egy olyan szovjeteknek kémkedő csoport elfogása volt, amely sorai között tudta Douglas Springhallt, a kommunista párt egyik vezető beosztású tagját, ami már csak azért is érdekes, mert Moszkva a kémjeit általában távol tartotta a párttól. Springhall egyik embere a légierőnél dolgozott mint titkárnő, és egy új radarszerkezet terveiről szerzett információkat adott át neki. A titkárnő szobatársa azonban meghallott egy beszélgetést a nő és Springhall között, majd ezt követően feladta őt a légierő egyik tisztjénél. A MI5 vizsgálatot indított Springhall ellen, és a naplójából kiderítették, hogy milyen összeköttetései vannak még: az SIS-nél is dolgozott egy kémkedő titkárnője, illetve a hadseregben is volt egy tiszt, aki információval látta el őt. Az SIS-nél dolgozó titkárnőt csak elbocsátották, azzal az indokkal, hogy a titkos adatok kiszivárogtatása Moszkvának nem volt más, mint információ megosztása egy szövetséggel. Springhall és a tiszt nem jártak ilyen szerencsével: mindkettejüket hét év börtönre ítélték.¹⁸

Springhalltól a kommunista párt teljesen elhatárolódott, kizárta őt soraiból, és biztosította a közvéleményt, hogy távol tartják magukat a kémtevékenységtől. Nem sokkal később át is nevezték a pártot Nagy-Britannia Kommunista Pártjáról (CPGB) Brit Kommunista Pártra (British Communist Party, BCP), hogy mutassák nemzeti elhivatottságukat. Ettől függetlenül az MI5 továbbra is folyamatos ellenőrzés alatt tartotta a párt tagjait. Egy jelentés szerint 1943-ban 57 párttag dolgozott olyan munkakörben, ahol minősített adatokra tehetek szert – például a brit atomprogram munkatársai között három párttag is volt. Az MI5 tapasztalatai alapján pedig a párttagok sokkal elhivatottabbak a párt, mint a hazájuk iránt, mint a hazájuk felé, így aztán igyekeztek ezeket az embereket kivonni a titkos projektekből. Az MI5 tanácsát végül is megfogadta a belügyminiszter, és a párttagokat áthelyezték olyan beosztásba, ahol nem tudtak szert tenni minősített anyagokra.¹⁹

Eközben Moszkva folyamatosan amiatt aggódott, hogy a már beépült ügynökeik, Blunt és a cambridge-i ötök másik négy tagja vagy félrevezetik őket, vagy tudtuk nélkül hamis információval látja el őket a brit titkosszolgálat, ezért a szovjetek egy nyolctagú megfigyelőcsoportot küldtek Londonba, hogy kémkedjenek a saját embereik után, és keressenek brit összekötőket.²⁰ Az egész művelet hiábavaló volt, mert ekkor még a brit kémelhárítás és hírszerzés is a németek által jelentett veszélyre összpontosított, nem volt tudomásuk az ötök tevékenységéről. Moszkva csak akkor hagyta abba saját kémei ellenőrzését, miután Blunt átnyújtotta nekik a normandiai partraszállással kapcsolatos elterelő hadművelet teljes tervét. Bluntot egyébként annyira megviselte a háború során folytatott kémtevékenység, hogy az már fizikailag is kezdett kiütközni rajta, és amikor kérvényezte a háború után, hogy visszatérhesen eredeti foglalkozásához mint művészettörténész, a szovjetek nem ellenkeztek,

¹⁷ ANDREW 2009: 202.

¹⁸ BAXELL 2012: 428–429.

¹⁹ ANDREW 2009: 203.

²⁰ ANDREW 2009: 204.

és útjára engedték. Anthony Bluntot 1945-ben Ófelsége képtárának felügyelőjévé nevezték ki, beosztását 1972-ig töltötte be, szolgálataiért 1956-ban lovaggá ütötték.²¹

1. ábra: Anthony Blunt és II. Erzsébet királynő egy kiállításon
Forrás: Norton-Taylor 2012.

A német hírszerzés megtévesztése

A második világháború második felében, miután az angliai csatát követő brit háborús törekvések megerősödtek, a kémkedésnek is nagyobb szerepet szántak a britek, mint korábban. Az angol kettős ügynököknek hét pontban előírták, hogy milyen célokat tartsanak szem előtt:

1. Minél jobban ellenőrzés alatt tartani az ellenség kémtevékenységét.
2. Az újonnan felbukkant kémeket minél hamarabb elfogni.
3. A német titkosszolgálat embereiről és módszereiről minél többet megtudni.
4. A német kódolási eljárások ismeretét megszerezni.
5. Ellenséges tervekről és szándékokról bizonyítékot szerezni.
6. Befolyásolni az ellenség terveit azzal, hogy hamis információval látják el őket.
7. Megtéveszteni az ellenséget a saját tervekkel és szándékokkal kapcsolatban.²²

A háború alatt nagy hangsúlyt fektettek a britek a németek megtévesztésére, például nem létező közel-keleti, iraki, szíriai és egyiptomi hadosztályokról születtek jelentések. Ennek kitalálója Dudley Clarke alezredes volt, ötlete nyomán alkották meg a London

²¹ NORDHEIMER 1983.

²² ANDREW 2009: 206.

Controlling Section (LCS) 1942-ben, amelynek feladata volt, hogy megtévesztő terveket készítsen és szivárogtasson ki világszerte, célja pedig az, hogy a németek saját hadi készleteiket minél inkább elpocsékolják.²³ Az LCS például elhitette a németekkel 1942-ben, hogy a szövetségesek készek megszállni Normandiát és Norvégiát, miközben ekkor Észak-Afrikára koncentrálták haderejüket.

A britek egyik legsikeresebb kettős ügynöke a világháború alatt Tomás Harris összekötő tiszt „Garbo” fedőnevű beépített embere volt.²⁴ Garbo (valódi nevén Juan Pujol García) a német hírszerzést látta el kitalált jelentésekkel, amelyeket állítása szerint 28 ügynöke írt neki Nagy-Britanniából, de ezen ügynökök közül egy sem létezett.²⁵ A britek valós információval is ellátták Harrist, hogy embere ne keltsen gyanút a németekben. Például egy észak-afrikai támadás terveit adták oda neki órákkal a támadás megkezdése után, így amikor Harris továbbította azokat, a németek azt üzenték vissza, hogy köszönik szépen, helyesek a tervek, de sajnos már későn érkeztek – ezzel megerősítették a németek bizalmát Garbóban.²⁶

1944-ben a legfontosabb hadművelet a normandiai partraszállás volt, és a britek igyekeztek kettős ügynökeik segítségével hamis tervekkel ellátni a németeket, hogy lehetőleg minél felkészületlenebbül érje őket a támadás Normandiában. A németek figyelmét elsősorban Calais-ra szerették volna terelni, hiszen ez lett volna a leglogikusabb pontja egy esetleges brit és amerikai támadásnak, mivel itt a legkeskenyebb a La Manche. Továbbá olyan terveket is kiszivárogtattak, amelyek értelmében Norvégiában terveznek partra szállni a szövetségesek. Garbo olyan jelentéseket adott a németeknek, amelyek szerint Skóciában már csapatösszevonások vannak, és az amerikai hadsereg több százezer katonája is készen áll Norvégiába hajózni.²⁷

Voltak kevésbé professzionális ügynökei is a briteknek, például a „Treasure” fedőnevű Nathalie Szergejev, aki az Abwehr orosz származású, de francia ügynöke, a briteknek dolgozó kevés női kettős ügynök egyike volt. Treasure a náci rezsim ellenségének számított, de panaszkodott az angolokra is, amiért azok nem tanúsítanak kellő tiszteletet iránta és a kutyája, Frisson iránt. Tudniillik amikor Londonba rendelték, az akkori angol jogszabályok értelmében a kutyának hat hónapig kellett volna karanténban maradnia Gibraltárban. A nő azt mondta, nem hajlandó addig felvenni a német hírszerzéssel a kapcsolatot, amíg a britek el nem juttatják hozzá a kutyáját. Treasure feladata egyébként szintén az volt, hogy elhitesse a németekkel: Calais-ban lesz a partraszállás. A D-nap előtt egy hónappal nagy tragédia történt: elpusztult a kutya, Treasure pedig a briteket hibáztatta, és bosszúval fenyegetett. Nagy volt a tét, hiszen ha elárulja a németeknek, hogy a Dover-környéki mozgósítás csak álca, akkor nekik lett volna egy egész hónapjuk kideríteni, hogy akkor pontosan hol is lesz a partraszállás. Végül Treasure úgy döntött, hogy nem árul el semmit az Abwehrnek.²⁸

²³ ANDREW 2009: 207.

²⁴ ANDREW 2009: 215.

²⁵ TALTY 2012: 83.

²⁶ ANDREW 2009: 217.

²⁷ ANDREW 2009: 218.

²⁸ NORTON-TAYLOR 2001.

A britek terve bevált: Garbo, Treasure és más kettős ügynökök együttes jelentéseinek hála Calais-nál összpontosították a németek az erőiket. Még három héttel a normandiai partraszállás után is 22 német hadosztály várakozott egy esetleges, Doverből érkező támadásra, nem merték őket Normandiába vezényelni, hátha ott is partra szállnak az amerikaiak.²⁹

A partraszállás után a kettős ügynökeik rendszerét arra használták a britek, hogy a V-1-es rakéták becsapódásáról adjanak téves információkat a németeknek. Garbónak és a többieknek is azt kellett jelenteniük, hogy a V-1-esek egy kicsit távolabb csapódnak be London központjától, ezért rövidíteni kellene a röppályájukon. Ezzel elérték, hogy a németek csökkentsék is azt, és így még kevesebb rakéta csapódjon be London központjában, sok pedig lakatlan mezőkre esett egy idő után. Végül arra utasították Garbót, hogy inkább ne tegyen jelentést a rakétákról, hiszen a németek elég könnyen kideríthették, hogy téves adatokat közöl velük, a britek pedig nem akarták elveszíteni legjobb kettős ügynököket. Garbót olyan nagy becsben tartották egyébként a németek, hogy másodosztályú Vaskereszttel tüntették ki.³⁰

A kettős ügynökök voltak azok, akik hírt adtak a briteknek a V-2-es rakétákról, mielőtt még bevetették volna őket a németek, illetve hamis információkkal látták el a német haditengerészetet arról, hogy milyen útvonalon haladnak át a gyenge védelemmel ellátott amerikai szállítókonvojok. Ennek valódi célja az volt, hogy a német tengeralattjárókat erős hadiflották felé irányítsák, és az amerikai rombolók elsüllyeszthessék őket.³¹

Talán a legrendkívülibb akció, amelyet az MI5 közreműködésével a kettős ügynökök felügyeletéért felelős Húszas Bizottság³² hajtott végre a németek megtévesztésére, az úgynevezett „Operation Mincemeat”, azaz „Vagdalthús hadművelet” volt, amelyet egy Charles Cholmondeley nevű, MI5-hoz vezényelt 25 éves tiszt vázolt fel. Egy kórháztól megvásárolták egy nemrég elhunyt hajléktalan férfi testét, a tüdejét megtöltötték vízzel, a csuklójához pedig hozzábilincseltek egy aktatáskát, amelybe titkosnak tűnő, azonban hamis haditerveket és iratokat tettek. A holttestet brit tiszti egyenruhába öltöztették, és a zsebeibe okiratokat, szerelmesleveleket és egy bikinis nő fotóját rejtették, hogy egy vízbe fulladt katonatiszt testének tűnjön.³³ Ezután tengeralattjárón elszállították a spanyol partok közelébe, és kitették egy olyan helyen, ahol az áramlatok a partra sodorták. A spanyol hadsereg megtalálta, kinyitotta az aktatáskát, és átadta a briteknek a testet, de az információt eljuttatták a németeknek is. Ők teljesen bizonyosak voltak a haditervek eredetiségében, amelyek egy görögországi partraszállásról szóltak, miközben a szövetségesek mindvégig Szicíliában terveztek partra szállni. A németek olyannyira elhitték ezeket a kitalált haditerveket, hogy még a szicíliai partraszállást követően is úgy gondolták, nem becsapták őket, hanem a szövetségesek változtattak a tervükön.³⁴

²⁹ ANDREW 2009: 227.

³⁰ GARCÍA–WEST 1985: 159.

³¹ ANDREW 2009: 230.

³² *Twenty Committee* vagy *XX Committee*, amely nevét a római szám által formált kettőskeresztről (angolul *double-cross*, azaz átverés) kapta.

³³ MACINTYRE 2010: 76.

³⁴ ANDREW 2009: 208.

Összegzés

Az európai háború vége nagy győzelem volt az MI5 számára is. Azt jelentette, hogy győzedelmeskedtek a német titkosszolgálat felett, ugyanakkor ezután fel kellett készülniük egykori szövetségésük, a Szovjetunió ellen. A kettősügynök-hálózat világháborús sikere kezdetben túlzott várakozásokat támasztott a megtévesztés lehetséges alkalmazásával kapcsolatban a hidegháborús Nagy-Britanniában korábbi háborús szövetségese, a Szovjetunió ellen. Ekkor még azonban nem volt reális kilátás arra, hogy az oroszok ellen irányuló kettősügynök-hálózat a németek ellen elért sikereket megközelítő eredményt érhetne el, és ez akkor vált egyértelművé, amikor Guy Burgess 1951-ben Moszkvába disszidált kémtársával, Donald Macleannel egyetemben.³⁵

Felhasznált irodalom

- ANDREW, Christopher (2009): *Defend the Realm. The Authorized History of MI5*. New York: Alfred A. Knopf.
- BAXELL, Richard (2012): *Unlikely Warriors*. London: Aurum Press.
- KRIVICKIJ, Valter Germanovics (2003): *Sztálin titkosszolgálatában. Az elsőként dezertáló szovjet mesterkém emlékiratai*. Pécs: Alexandra.
- GARCÍA, Juan Pujol – WEST, Nigel (1985): *Operation Garbo. The Personal Story of the Most Successful Double Agent of World War II*. New York: Random House.
- LOWNIE, Andrew (2016): *Stalin's Englishman. The Lives of Guy Burgess*. London: Hodder and Stoughton.
- MACINTYRE, Ben (2010): *Operation Mincemeat*. London: Bloomsbury.
- NORDHEIMER, Jon (1983): Anthony Blunt, Fourth Man in British Spying Scandal, is Dead at 75. *The New York Times*, 1983. március 27. Online: www.nytimes.com/1983/03/27/obituaries/anthony-blunt-fourth-man-in-british-spying-scandal-is-dead-at-75.html
- NORTON-TAYLOR, Richard (2001): Double Agent Nearly Revealed D-day Secrets over Dog's Death. *The Guardian*, 2001. július 5. Online: www.theguardian.com/uk/2001/jul/05/humanities.highereducation2
- NORTON-TAYLOR, Richard (2012): MI5 and Queen's Officials Protected Royal Family over Cambridge Spy. *The Guardian*, 2012. október 26. Online: www.theguardian.com/uk/2012/oct/26/queen-royal-family-cambridge-spy
- PIERCE, Andrew – ADAMS, Stephen (2009): Anthony Blunt: Confessions of Spy Who Passed Secrets to Russia during the War. *The Telegraph*, 2009. július 22. Online: www.telegraph.co.uk/news/uknews/5889879/Anthony-Blunt-confessions-of-spy-who-passed-secrets-to-Russia-during-the-war.html
- PINCHER, Chapman (1982): *Their Trade is Treachery*. London: Sidgwick and Jackson.
- TALTY, Stephan (2012): *Agent Garbo. The Brilliant, Eccentric Secret Agent Who Tricked Hitler and Saved D-Day*. Boston: Houghton Mifflin.

³⁵ Lownie 2016: 238.